

باسمه تعالی

فرازهایی از خطبه فزیر

۱- معاشر الناس، انا صراط الله المستقیم الذي أمركم بتابعيه، ثم على من بعدى. ثم ولدى من صلبه أئمة (الهدى)، يهدون إلى الحق و به يعدلون. ثم قرأ: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ...» إلى آخرها،

هان مردمان! صراط مستقیم خداوند منم که شما را به پیروی آن امر فرموده. و پس از من علی است و آن گاه فرزندانم از نسل او، پیشوایان راه راستند که به درستی و راستی راهنمایند و به آن حکم و دعوت کنند.

۲ - سپس پیامبر ﷺ قرائت فرمود: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» - تا آخر سوره. «وَقَالَ: فِي نَزَلَتْ وَفِيهِمْ (وَاللَّهُ) نَزَلَتْ، وَلَهُمْ عَمَتٌ وَإِيَّاهُمْ خَصَّتْ، أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ. أَلَا إِنَّ أَعْدَائَهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ الْعَاوُونَ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ يُوْحَى بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا. أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ عَزَّوَجَلَّ: (لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ، أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ»

هان! به خدا سوگند این سوره درباره‌ی من نازل شده و شامل امامان می‌باشد و به آنان اختصاص دارد. آنان اولیای خدایند که ترس و اندوهی برایشان نیست، آگاه باشید: البته حزب خدا چیره و غالب خواهد بود. هشدار که: ستیزندگان با امامان، گمراه و همکاران شیاطین‌اند. برای گمراهی مردمان، سخنان بیهوده و پوچ را به یکدیگر می‌رسانند. بدانید که خداوند از دوستان امامان در کتاب خود چنین یاد کرده: «[ای پیامبر ما] نمی‌یابی ایمانیان به خدا و روز بازپسین، که ستیزه‌گران خدا و رسول را دوست ندارند، گرچه آنان پدران، برادران و خویشان‌شان باشند. آنان [که چنین‌اند] خداوند ایمان را در دل هایشان نوشته است.» - تا آخر آیه.

۳- معاشر الناس، انى قد بينت لكم وافهمتكم، و هذا على يفهمكم بعدى. الاوانى عند انقضاء خطبتى ادعوكم الى مصافقتى على بيعته و الإقرار به، ثم مصافقته بعدى. الاوانى قد بايعت الله و على قد بايعنى. وانا اخذكم بالبيعة له عن الله عزوجل. (ان الذين يبايعونك إنما يبايعون الله، يدالله فوق أيديهم. فمن نكث فإنما ينكث على نفسه، و من أوفى بما عاهد عليه الله فسيؤتیه أجراً عظيماً)

هان مردمان! من پیام خدا را برایتان آشکار کرده تفهیم نمودم. و این علی است که پس از من شما را آگاه می‌کند. اینک شما را می‌خوانم که پس از پایان خطبه با من و سپس با علی دست دهید تا با او بیعت کرده به امامت او اقرار نمایید. آگاه باشید من با خداوند و علی با من پیمان بسته و من اکنون از سوی خدای عزوجل بری امامت او پیمان می‌گیرم. «ای پیامبر! آنان که با تو بیعت کنند هر آینه با خدا بیعت کرده‌اند. دست خدا بالای دستان آنان است. و هر کس بیعت شکند، بر زبان خود شکسته، و آن کس که بر پیمان خداوند استوار و باوفا باشد، خداوند به او پاداش بزرگی خواهد داد.

۴- وَ سَأَلْتُ جَبْرَائِلَ أَنْ يَسْتَعْفِيَ لِي (السَّلَامَ) عَنْ تَبْلِيغِ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ - أَيُّهَا النَّاسُ - لِعِلْمِي بِقَلَّةِ الْمُتَّقِينَ وَكَثْرَةِ الْمُتَافِقِينَ وَإِدْغَالِ اللَّائِمِينَ وَ حِيلِ الْمُسْتَهْزِئِينَ بِالْإِسْلَامِ، الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ بِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ بِالْأَسْتِثْمِ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَيَحْسَبُونَ هَيِّنًا وَ هُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ.

وَكَثْرَةَ أَذَاهُمْ لِي غَيْرَ مَرَّةٍ حَتَّى سَمَوْنِي أُذُنًا وَ زَعَمُوا أَنِّي كَذَلِكَ لِكَثْرَةِ مِلَاذِمَتِهِ إِلَيَّ وَ إِقْبَالِي عَلَيْهِ (وَ هَوَاهُ وَ قَبُولِهِ مِنِّي) حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي ذَلِكَ (وَ مِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَ يَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ، قُلْ أُذُنٌ - عَلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ أُذُنٌ) - خَيْرٌ لَكُمْ، يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ يُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ (الآيَةُ).

و من از جبرئیل درخواستم که از خداوند سلام اجازه کند و مرا از این مأموریت معاف فرماید. زیرا کمی پرهیزگاران و فزونی منافقان و دسیسی ملامت‌گران و مکر مسخره‌کنندگان اسلام را می‌دانم؛ همانان که خداوند در کتاب خود در وصفشان فرموده- اند: «به زبان آن را می‌گویند که در دل‌هایشان نیست و آن را اندک و آسان می‌شمارند حال آن که نزد خداوند بس بزرگ است.

و نیز از آن روی که منافقان بارها مرا آزار رسانیده تا بدانجا که مرا أُذُن [سخن شنو و زودباور] نامیده‌اند، به خاطر همراهی افزون علی با من و رویکرد من به او و تمایل و پذیرش او از من، تا بدانجا که خداوند در این موضوع آیه ای فرو فرستاده: «و از آنانند کسانی که پیامبر خدا را می‌آزارند و می‌گویند: او سخن شنو و زودباور است. بگو: آری سخن شنو است. - بر علیه آنان که گمان می‌کنند او تنها سخن می‌شنود - لیکن به خیر شمامست، او (پیامبر ﷺ) به خدا ایمان دارد و مؤمنان را تصدیق می‌کند و راستگو می‌انگارد.»

۵- لَا حَلَالَ إِلَّا مَا أَحَلَّهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَهُمْ، وَ لَا حَرَامَ إِلَّا مَا حَرَّمَهُ اللَّهُ (عَلَيْكُمْ) وَ رَسُولُهُ وَهُمْ، وَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَرَفَنِي الْحَلَالَ وَ الْحَرَامَ وَ أَنَا أَفْضَيْتُ بِمَا عَلَّمَنِي رَبِّي مِنْ كِتَابِهِ وَ حَلَالِهِ وَ حَرَامِهِ إِلَيْهِ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، عَلِي (فَضَّلُوهُ). مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ أَحْصَاهُ اللَّهُ فِي، وَ كُلُّ عِلْمٍ عَلَّمْتُمْ فَقَدْ أَحْصَيْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ، وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ عَلَّمْتُهُ عَلِيًّا، وَ هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ (الَّذِي ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي سُورَةِ يَس: (وَ كُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ)

مَعَاشِرَ النَّاسِ، لَا تَضِلُّوا عَنْهُ وَلَا تَنْفِرُوا مِنْهُ، وَلَا تَسْتَنْكِفُوا عَنْ وَلَايَتِهِ، فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَيَعْمَلُ بِهِ، وَيُزْهِقُ الْبَاطِلَ وَيُنْهِي عَنْهُ، وَلَا تَأْخُذْهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ. أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ (لَمْ يَسْبِقْهُ إِلَى الْإِيمَانِ بِي أَحَدٌ)، وَالَّذِي فَدَى رَسُولَ اللَّهِ بِنَفْسِهِ، وَالَّذِي كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا أَحَدٌ يَعْبُدُ اللَّهَ مَعَ رَسُولِهِ مِنَ الرِّجَالِ غَيْرُهُ.

(أَوَّلُ النَّاسِ صَلَاةً وَأَوَّلُ مَنْ عَبَدَ اللَّهَ مَعِيَ. أَمْرَتُهُ عَنِ اللَّهِ أَنْ يَنَامَ فِي مَضْجَعِي، فَفَعَلَ فَادِيًا لِي بِنَفْسِهِ)

روا نیست، مگر آن چه خدا و رسول او و امامان روا دانند؛ و ناروا نیست مگر آن چه آنان ناروا دانند. خداوند عزوجل، هم روا و هم ناروا را برای من بیان فرمودنده و آن چه پروردگارم از کتاب خویش و حلال و حرامش به من آموخته در اختیار علی نهاده‌ام.

هان مردمان! او را برتر بدانید. چرا که هیچ دانشی نیست مگر اینکه خداوند آن را در جان من نبشته و من نیز آن را در جان پیشوای پرهیزکاران، علی، ضبط کرده‌ام. او (علی) پیشوای روشنگر است که خداوند او را در سوری یاسین یاد کرده که: «و دانش هر چیز را در امام روشنگر برشمرده ایم...»

هان مردمان! از علی رو برنتابید. و از امامتش نگریزید. و از سرپرستی اش رو برنگردانید. او [شما را] به درستی و راستی خوانده و [خود نیز] بدان عمل نماید. او نادرستی را نابود کند و از آن بازدارد. در راه خدا نکوهش نکوهش گران او را از کار باز ندارد. او نخستین مؤمن به خدا و رسول اوست و کسی در ایمان، به او سبقت نجسته. و همو جان خود را فدای رسول الله نموده و با او همراه بوده است تنها اوست که همراه رسول خدا عبادت خداوند می کرد و جز او کسی چنین نبود.

اولین نمازگزار و پرستشگر خدا به همراه من است. از سوی خداوند به او فرمان دادم تا [در شب هجرت] در بستر من بیارامد و او نیز فرمان برده، پذیرفت که جان خود را فدای من کند.

٦ - مَعَاشِرَ النَّاسِ، بِي - وَاللَّهِ - بَشَرًا وَأَوَّلُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَأَنَا - (وَاللَّهِ) - خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْحُجَّةَ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ. فَمَنْ شَكَّ فِي ذَلِكَ فَقَدْ كَفَرَ كَفْرَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَمَنْ شَكَّ فِي شَيْءٍ مِنْ قَوْلِي هَذَا فَقَدْ شَكَّ فِي كُلِّ مَا أَنْزَلَ إِلَيَّ، وَمَنْ شَكَّ فِي وَاحِدٍ مِنَ الْأُمَّةِ فَقَدْ شَكَّ فِي الْكُلِّ مِنْهُمْ، وَالشَّاكُّ فِينَا فِي النَّارِ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، حَبَانِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهَذِهِ الْفَضِيلَةِ مَنَّا مِنْهُ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمْ إِلَى وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، أَلَا لَهُ الْحَمْدُ مِنِّي أَبَدَ الْأَبَدِينَ وَذَهْرَ الدَّاهِرِينَ وَ عَلَى كُلِّ حَالٍ.

هان مردمان! به خدا سوگند که پیامبران پیشین به ظهورم مژده داده اند و اکنون من فرجام پیامبران و برهان بر آفریدگان آسمانیان و زمینیانم. آن کس که راستی و درستی مرا باور نکند به کفر جاهلی درآمده و تردید در سخنان امروز همسنگ تردید در تمامی محتوای رسالت من است، و شک و ناباوری در امامت یکی از امامان، به سان شک و ناباوری در تمامی آنان است. و هرآینه جایگاه ناباوران ما آتش دوزخ خواهد بود.

هان مردمان! خداوند عزوجل از روی منت و احسان خویش این برتری را به من پیشکش کرد و البته که خدایی جز او نیست. آگاه باشید: تمامی ستایش ها در همه روزگاران و در هر حال و مقام ویزی اوست.

۷- معاشر الناس، إِنَّ عَلِيًّا وَالطَّيِّبِينَ مِنْ وُلْدِي (مِنْ صُلْبِهِ) هُمُ الثَّقَلُ الْأَصْغَرُ، وَالْقُرْآنُ الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ، فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مُنْبِئٌ عَنْ صَاحِبِهِ وَ مُوَافِقٌ لَهُ، لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَى الْحَوْضِ. أَلَا إِنَّهُمْ أَمَنَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ وَ حُكْمِهِ فِي أَرْضِهِ. أَلَا وَقَدْ أَدَّيْتُ. أَلَا وَقَدْ بَلَّغْتُ، أَلَا وَقَدْ أَسْمَعْتُ، أَلَا وَقَدْ أَوْضَحْتُ، أَلَا وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَالَ وَ أَنَا قُلْتُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، أَلَا إِنَّهُ لَا «أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ» غَيْرَ أَخِي هَذَا، أَلَا لَا تَحِلُّ إِمْرَةٌ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي لِأَحَدٍ غَيْرِهِ.

هان مردمان! همانا علی و پاکان از فرزندانم از نسل او، یادگار گران سنگ کوچک ترند و قرآن یادگار گران سنگ بزرگ تر. هر یک از این دو از دیگر همراه خود خبر می دهد و با آن سازگار است. آن دو هرگز از هم جدا نخواهند شد تا در حوض کوثر بر من وارد شوند.

هان! بدانید که آنان امانتداران خداوند در میان آفریدگان و حاکمان او در زمین اویند.

هشدار که من وظیفه‌ی خود را ادا کردم. هشدار که من آن چه بر عهده‌ام بود ابلاغ کردم و به گوشتان رساندم و روشن نمودم. بدانید که این سخن خدا بود و من از سوی او سخن گفتم. هشدار که هرگز به جز این برادرم کسی نباید امیرالمؤمنین خوانده شود. هشدار که پس از من امارت مؤمنان برای کسی جز او روا نباشد.

۸- معاشر الناس، إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ دِينَكُمْ بِإِمَامَتِهِ. فَمَنْ لَمْ يَأْتَمْ بِهِ وَبِمَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ مِنْ وُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْعَرْضِ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) وَ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ، (لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ)

هان مردمان! خداوند عزوجل دین را با امامت علی تکمیل فرمودند. اینک آنان که از او و جانشینانش از فرزندان من و از نسل او - تا برپایی رستاخیز و عرضه ی بر خدا - پیروی نکنند، در دو جهان کرده هایشان بیهوده بوده در آتش دوزخ ابدی خواهند بود، به گونه ی که نه از عذابشان کاسته و نه برایشان فرصتی خواهد بود.

۹- معاشر الناس، هُوَ نَاصِرُ دِينِ اللَّهِ وَالْمُجَادِلُ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ، وَ هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الْهَادِي الْمَهْدِي. نَبِيِّكُمْ خَيْرُ نَبِيٍّ وَ وَصِيِّكُمْ خَيْرُ وَصِيٍّ (وَبَنُوهُ خَيْرُ الْأَوْصِيَاءِ)

مَعَاشِرَ النَّاسِ، ذُرِّيَّةُ كُلِّ نَبِيٍّ مِنْ صُلْبِهِ، وَ ذُرِّيَّتِي مِنْ صُلْبِ (أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ) عَلِيٍّ. مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ إِبْلِيسَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ بِالْحَسَدِ، فَلَا تَحْسُدُوهُ فَتَحْبِطَ أَعْمَالُكُمْ وَتَنْزِلَ أَقْدَامُكُمْ، فَإِنَّ آدَمَ أَهْبَطَ إِلَى الْأَرْضِ بِخَطِيئَةٍ وَاحِدَةٍ، وَهُوَ صَفْوَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَكَيْفَ بِكُمْ وَأَنْتُمْ أَنْتُمْ وَمِنْكُمْ أَعْدَاءُ اللَّهِ،

أَلَا وَ إِنَّهُ لَا يُبْغِضُ عَلِيًّا إِلَّا شَقِيًّا، وَ لَا يُوَالِي عَلِيًّا إِلَّا تَقِيًّا، وَ لَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا مُؤْمِنٌ مُخْلِصٌ.

هان مردمان! او یاور دین خدا و دفاع کننده ی از رسول اوست. او پرهیزکار پاکیزه و رهنمی ارشاد شده [به دست خود خدا] است. پیامبرتان برترین پیامبر، وصی او برترین وصی و فرزندان او برترین اوصیایند.

هان مردمان! فرزندان هرپیامبر از نسل اویند و فرزندان من از صلب و نسل امیرالمؤمنین علی است.

هان مردمان! به راستی که شیطان اغواگر، آدم را با رشک از بهشت رانده مبادا شما به علی رشک ورزید که کرده هایتان نابود و گام هایتان لغزان خواهدشد. آدم به خاطر یک اشتباه به زمین هبوط کرد و حال آن که برگزیده ی خدی عزوجل بود. پس چگونه خواهید بود شما و حال آن که شما شمايید و دشمنان خدا نیز از میان شمايید.

آگاه باشید! که با علی نمی ستیزد مگر بی سعادت. و سرپرستی او را نمی پذیرد مگر رستگار پرهیزگار. و به او نمی گروید مگر ایمان دار بی آلیش.

۱۰ - وَ فِي عَلِيٍّ - وَاللَّهِ - نَزَلَتْ سُورَةُ الْعَصْرِ: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) (إِلَّا عَلِيًّا الَّذِي آمَنَ وَ رَضِيَ بِالْحَقِّ وَالصَّبْرِ)

مَعَاشِرَ النَّاسِ، قَدْ اسْتَشْهَدْتُ اللَّهَ وَبَلَّغْتُكُمْ رِسَالَتِي وَ مَا عَلَيَّ الرَّسُولُ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، (إِتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ)

و سوگند به خدا که سوره ی والعصر درباره ی اوست: «به نام خداوند همه مهر مهر ورز. قسم به زمان که انسان در زیان است.» مگر علی که ایمان آورده و به درستی و شکیبایی آراسته است.

هان مردمان! خدا را گواه گرفتم و پیام او را به شما رسانیدم. و بر فرستاده وظیفه ی جز بیان و ابلاغ روشن نباشد!

هان مردمان! تقوا پیشه کنید همان گونه که بایسته است. و نمیرید جز با شرف اسلام.

۱۱ - مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَنْذَرُكُمْ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلُ، أَفَإِنْ مِتُّ أَوْ قُتِلْتُ انْقَلَبْتُمْ عَلَيَّ أَعْقَابَكُمْ؟ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ فَلَنَهَانَ يَضُرُّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ (الصَّابِرِينَ). أَلَا وَإِنَّ عَلِيًّا هُوَ الْمَوْصُوفُ بِالصَّبْرِ وَالشُّكْرِ، ثُمَّ مِنْ بَعْدِهِ وَوُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ بِإِسْلَامِكُمْ، بَلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ اللَّهُ فَيَحْبِطَ عَمَلِكُمْ وَيَسْخَطَ عَلَيْكُمْ وَ يَبْتَلِيَكُمْ بِشُؤَاظِ
مِنْ نَارٍ وَنَحَاسٍ، إِنَّ رَبَّكُمْ لَبِا الْمُرْصَادِ.

هان مردمان! هشدارتان می‌دهم: همانا من رسول خدایم. پیش از من نیز رسولانی آمده و سپری گشته اند. آیا اگر من بمیرم یا کشته شوم، به جاهلیت عقب گرد می‌کنید؟ آن که به قهقرا برگردد، هرگز خدا را زبانی نخواهد رسانید و خداوند سپاسگزاران شکیباگر را پاداش خواهد داد. بدانید که علی و پس از او فرزندان من از نسل او، داری کمال شکیبایی و سپاسگزاری اند.

هان مردمان! اسلامتان را بر من منت نگذارید؛ که اعمال شما را بیهوده و تباه خواهد کرد و خداوند بر شما خشم خواهد گرفت و سپس شما را به شعله‌ی از آتش و مس گذاخته گرفتار خواهد نمود. همانا پروردگار شما در کمین گاه است.

۱۲- مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ. مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ
وَ أَنَا بَرِيثَانٍ مِنْهُمْ. مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُمْ وَأَنْصَارَهُمْ وَأَتْبَاعَهُمْ وَأَشْيَاعَهُمْ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَكَبِشَ
مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ. أَلَا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الصَّحِيفَةِ، فَلْيَنْظُرُوا أَحَدُكُمْ فِي صَحِيفَتِهِ!!

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنِّي أَدْعُهَا إِمَامَةً وَ وِرَاثَةً (فِي عَقْبِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)، وَقَدْ بَلَغْتُ مَا أُمِرْتُ بِتَبْلِيغِهَا حُجَّةً عَلَى
كُلِّ حَاضِرٍ وَغَائِبٍ وَ عَلَى كُلِّ أَحَدٍ مِمَّنْ شَهِدَ أَوْلَمَ يَشْهَدُ، وَوَلِدٌ أَوْلَمَ يُوَلِّدُ، فَلْيُبَلِّغِ الْحَاضِرُ الْغَائِبَ وَالْوَالِدُ الْوَلَدَ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَسَيَجْعَلُونَ الْإِمَامَةَ بَعْدِي مُلْكًا وَ اغْتِصَابًا، (أَلَا لَعَنَ اللَّهُ الْغَاصِبِينَ الْمُعْتَصِبِينَ)، وَعِنْدَهَا سَيَفْرُغُ
لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ (مَنْ يَفْرَغُ) وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ شُؤَاظًا مِنْ نَارٍ وَنَحَاسًا فَلَا تَنْتَصِرُونَ.

مردمان! به زودی پس از من پیشوایانی خواهند بود که شما را به سوی آتش می‌خوانند و در روز رستاخیز تنها وبدون یاور خواهند ماند.

هان مردمان! خداوند و من از آنان بیزاریم. هان مردمان! آنان و یاران و پیروانشان در بدترین جی جهنم، جایگاه متکبران خواهند بود. بدانید آنان اصحاب صحیفه اند. اکنون هر کس در صحیفه‌ی خود نظر کند.

هان مردمان! اینک جانشینی خود را به عنوان امامت و وراثت به امانت به جی می‌گذارم در نسل خود تا برپایی روز رستاخیز. و حال، مأموریت تبلیغی خود را انجام می‌دهم تا برهان بر هر شاهد و غایب و بر آنان که زاده شده یا نشده اند و بر تمامی مردمان باشد. پس بایسته است این سخن را حاضران به غایبان و پدران به فرزندان تا برپایی رستاخیز برسانند.

آگاه باشید! به زودی پس از من امامت را با پادشاهی جابه جا نموده. آن را غصب کرده و به تصرف خویش درآورند.

هان! نفرین و خشم خدا بر غاصبان و چپاول گران! و البته در آن هنگام خداوند آتش عذاب - شعله‌ی آتش و مس گذاخته - بر سر شما جن و انس خواهد ریخت. آن جاست که دیگر یاری نخواهید شد.

(مراد از صحیفه طوماری است که منافقین پیمان نامه‌ای را نوشته و امضا کردند که هرگاه پیامبر خدا ﷺ از دنیا رفت هرگز نگذارند خلافت به علی بن ابی طالب منتقل شود. سپس آن نامه را مهر کردند و به دست ابی عبیده جراح سپردند تا آن را در کعبه

بگذارد. در این نوشته ترتیب افرادی که پس از پیامبر بر مسند خلافت می‌آمدند را مشخص کرده و به همان ترتیب هم یکی پس از دیگری عمل شد.

پیامبر ﷺ که از اسرار پنهانی آنان آگاه بود به ابوعبیده فرمودند: «أفرین بر تو که امین این امت شده‌ای!» آنگاه این آیه را تلاوت فرمودند:

(فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ) (۱) وای بر کسانی که نوشته‌ای را با دست‌های خود می‌نویسند و آن را برای آن که به بهای اندک بفروشند به خدا نسبت می‌دهند، پس وای بر آنان که از آن چه نوشته‌اند و وای بر آنان از آن چه به دست می‌آورند. (۲)

(۱) سوره بقره آیه ۷۹. (۲) غدیرشناسی (دستی) به نقل از کشف الیقین علامه حلی ص ۱۳۷

۱۳ - يَهْلِكُ اللَّهُ مَنْ عَدَرَ وَ يَرْحَمُ مَنْ وَ فَي، (وَ مَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَ مَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا)

مَعَاشِرِ النَّاسِ، قُولُوا الَّذِي قُلْتُمْ لَكُمْ وَسَلَّمُوا عَلَى عَلِيٍّ بِإِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ، وَقُولُوا: (سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ)، وَقُولُوا: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَ مَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ) الْآيَةَ.

مَعَاشِرِ النَّاسِ، إِنَّ فَضَائِلَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ - وَ قَدْ أَنْزَلَهَا فِي الْقُرْآنِ - أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيهَا فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَمَنْ أَنْبَأَكُمْ بِهَا وَ عَرَفَهَا فَصَدَّقُوهُ.

مَعَاشِرِ النَّاسِ، مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ عَلِيًّا وَ الْأَئِمَّةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُهُمْ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.

خداوند مکاران را تباه می‌کند و به باوفایان مهر می‌ورزد. «هر که پیمان شکند»

جز این نیست که به زیان خود گام برداشته، و هر که بر عهده‌ی که با خدا بسته پابرجا ماند، به زودی خدا او را پاداش بزرگی خواهد داد.

هان مردمان! آن چه بر شما برگفتم بگویید و به علی با لقب امیرالمؤمنین سلام کنید و بگویید: «شنیدیم و فرمان می‌بریم پروردگارا، امرزشت خواهیم و بازگشت به سوی تو است.» و نیز بگویید: «تمام سپاس و ستایش خدایی راست که ما را به این راهنمایی فرمودند و گرنه راه نمی‌یافتیم» - تا آخر آیه.

هان مردمان! هر آینه برتری‌هی علی بن ابی طالب نزد خداوند عزوجل - که در قرآن نازل فرمودنده - بیش از آن است که من یکباره برشمارم. پس هر کس از مقامات او خبر داد و آن‌ها را شناخت او را تصدیق و تأیید کنید.

هان مردمان! آن کس که از خدا و رسولش و علی و امامانی که نام بردم پیروی کند، به رستگاری بزرگی دست یافته است.

۱۴ - أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَئِمَّةِ مِنَّا الْقَائِمَ الْمَهْدِيَّ. أَلَا إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ. أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ. أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الْحُصُونِ وَهَادِمُهَا. أَلَا إِنَّهُ غَالِبُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ أَهْلِ الشَّرْكِ وَهَادِيهَا. أَلَا إِنَّهُ الْمُدْرِكُ بِكُلِّ ثَارٍ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ. أَلَا إِنَّهُ النَّاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ. أَلَا إِنَّهُ الْعِرَافُ مِنْ بَحْرِ عَمِيقٍ. أَلَا إِنَّهُ يَسِمُ كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ وَكُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ.

أَلَا إِنَّهُ خَيْرُ اللَّهِ وَ مُخْتَارُهُ. أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَالْمَحِيطُ بِكُلِّ فَهْمٍ. أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ الْمُشِيدُ لِأَمْرِ آيَاتِهِ. أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّدِيدُ. أَلَا إِنَّهُ الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ. أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ مِنَ الْقُرُونِ بَيْنَ يَدَيْهِ. أَلَا إِنَّهُ الْبَاقِي حُجَّةً وَلَا حُجَّةَ بَعْدَهُ وَلَا حَقَّ إِلَّا مَعَهُ وَلَا نُورَ إِلَّا عِنْدَهُ. أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ وَلَا مَنْصُورَ عَلَيْهِ. أَلَا وَإِنَّهُ وَلِيُّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَحَكَمُهُ فِي خَلْقِهِ، وَأَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَ عَلَانِيَتِهِ.

آگاه باشید! همانا آخرین امام، قائم مهدی از ماست. هان! او بر تمامی ادیان چیره خواهد بود. هشدار! که اوست انتقام گیرنده از ستمکاران. هشدار! که اوست فاتح دژها و منهدم کننده ی آنها. هشدار! که اوست چیره بر تمامی قبایل مشرکان و راهنمی آنان. هشدار! که او خونخواه تمام اولیی خداست. آگاه باشید! اوست یاور دین خدا. هشدار! که از دریایی ژرف پیمانہ هایی افزون گیرد.

هشدار! که او به هر ارزشمندی به اندازه ی ارزش او، و به هر نادان و بی ارزشی به اندازه ی نادانی اش نیکی کند. هشدار! که او نیکو و برگزیده ی خداوند است. هشدار! که او وارث دانش ها و حاکم بر ادراک هاست. هان! بدانید که او از سوی پروردگارش سخن می گوید و آیات و نشانه هی او را برپا کند. بدانید همانا اوست بالیده و استوار. بیدار باشید! هموست که [اختیار امور جهانیان و آیین آنان] به او واگذار شده است. آگاه باشید! که تمامی گذشتگان ظهور او را پیشگویی کرده اند. آگاه باشید! که اوست حجت پایدار و پس از او حجتی نخواهد بود. (۱) درستی و راستی و نور و روشنایی تنها نزد اوست. هان! کسی بر او پیروز نخواهد شد و ستیزنده ی او یاری نخواهد گشت. آگاه باشید که او ولی خدا در زمین، داور او در میان مردم و امانتدار امور آشکار و نهان است.

۱- (این تعبیر به عنوان حجت و امامت است و نظری به رجعت دیگر امامان ندارد زیرا آنان حجت های پیشین اند که دوباره رجعت خواهند نمود.)

۱۵- أَلَا وَ إِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ أَنْ تَنْتَهُوا إِلَى قَوْلِي وَتُبَلِّغُوهُ مَنْ لَمْ يَحْضُرْ وَ تَأْمُرُوهُ بِقَبُولِهِ عَنِّي وَتَنْهَوُهُ عَنِ مُخَالَفَتِهِ، فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَمَنِّي. وَلَا أَمْرَ بِمَعْرُوفٍ وَلَا نَهْيَ عَنِ مُنْكَرٍ إِلَّا مَعَ إِمَامٍ مَعْصُومٍ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، الْقُرْآنُ يُعَرِّفُكُمْ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ بَعْدِهِ وَوَلَدَهُ، وَعَرَفْتُمْ إِنَّهُمْ مِنِّي وَمِنْهُ، حَيْثُ يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: (وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ). وَقُلْتُ: «لَنْ تَضَلُّوا مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا.»

مَعَاشِرِ النَّاسِ، التَّقْوَى، التَّقْوَى، وَاخْذَرُوا السَّاعَةَ كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: (إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ). اذْكُرُوا
الْمَمَاتَ (وَالْمَعَادَ) وَالْحِسَابَ وَالْمَوَازِينَ وَالْمِحَاسِبَةَ بَيْنَ يَدَي رَّبِّ الْعَالَمِينَ وَالْثَّوَابَ وَالْعِقَابَ. فَمَنْ جَاءَ
بِالْحَسَنَةِ أَثِيبَ عَلَيْهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَيْسَ لَهُ فِي الْجَنَانِ نَصِيبٌ.

و بدانید که ریشه ی امر به معروف این است که به گفته ی من [درباره ی امامت] برسید و سخن مرا به دیگران برسانید و غایبان را به پذیرش فرمان من توصیه کنید و آنان را از ناسازگاری سخنان من بازدارید؛ همانا سخن من فرمان خدا و من است و هیچ امر به معروف و نهی از منکری جز با امام معصوم تحقق و کمال نمی یابد.

هان مردمان! قرآن بر شما روشن می کند که امامان پس از علی فرزندان اویند و من به شما شناساندم که آنان از او و از من اند. چرا که خداوند در کتاب خود می گوید: «امامت را فرمانی پایدار در نسل او قرار داد...» و من نیز گفته ام که: «مادام که به قرآن و امامان تمسک کنید، گمراه نخواهید شد.»

هان مردمان! تقوا را، تقوا را رعایت کرده از سختی رستخیز بهراسید همان گونه که خداوند عزوجل فرمودند: «البتة زمین لرزه ی روز رستاخیز حادثه ی بزرگ است...»

مرگ، قیامت، و حساب و میزان و محاسبه ی در برابر پروردگار جهانیان و پاداش کیفر را یاد کنید. آن که نیکی آورد، پاداش گیرد. و آن که بدی کرد، بهره ی از بهشت نخواهد برد.

۱۶ - عن الصادق عليه السلام قال: هو عيد الله الاكبر، و ما بعث الله نبيا الا و تعيد في هذا اليوم و عرف حرمة و اسمه في السماء يوم العهد المعهود و في الارض يوم الميثاق الماخوذ و الجمع المشهود. (وسائل الشيعة، ۵ ص ۲۲۴، ح ۱)

امام صادق عليه السلام فرمودند: روز غدیر قم عید بزرگ خداست، خدا پیامبری مبعوث نکرده، مگر اینکه این روز را عید گرفته و عظمت آن را شناخته و نام این روز در آسمان، روز عهد و پیمان و در زمین، روز پیمان مکتب و مضمون همگانی است.

۱۷ - عن الصادق عليه السلام: والله لو عرف الناس فضل هذا اليوم بحقيقته لصافحتهم الملائكة في كل يوم عشر مرات... وما اعطى الله لمن عرفه ما لا يحصى بعدد. (مصباح المتعبد: ۷۳۸)

امام صادق عليه السلام فرمودند: به خدا قسم اگر مردم فضیلت واقعی «روز غدیر» را می شناختند، فرشتگان روزی ده بار با آنان مصافحه می کردند و بخششهای فدایه کسی که آن روز را شناخته، قابل شمارش نیست.

۱۸ - قال ابو عبدالله عليه السلام . . . و يوم غدیر بين الفطر والاضحی و يوم الجمعة كالقمر بين الكواكب. (اقبال سيدبن طاووس: ۴۶۶)

امام صادق عليه السلام فرمودند: ... روز غدیر قم در میان روزهای عید فطر و قربان و جمعه همانند ماه در میان ستارگان است.

۱۹ - عن امیر المؤمنین عليه السلام قال: ... اذا تلاقيتم فتصافحوا بالتسليم و تهابوا النعمة في هذا اليوم، و ليبلغ الحاضر

الغائب، والشاهد الباین، وليعد الغنى الفقير والقوى على الضعيف امرنى رسول الله صلى الله عليه وسلم بذلك. (وسائل الشيعة ۳۲۷: ۷)

امیر المؤمنین عليه السلام (در فطبه) روز عید غدیر فرمودند:

وقتی که به همدیگر رسیدید همراه سلام، مصافحه کنید، و در این روز به یکدیگر هدیه بدهید، این سفنان را هر که بود و شنید، به آن که نبود برساند، توانگر به سراغ مستمند برود، و قدرتمند به یاری ضعیف، پیامبر مرا به این چیزها امر کرده است.

۲۰- عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: ... فکیف بمن تکفل عددا من المؤمنین والمؤمنات وانا ضمینه علی الله تعالی الامان من الکفر والفقر (وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷).

امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: ... چگونه فواهد بود مال کسی که عهده‌دار هزینه زندگی تعدادی از مردان و زنان مؤمن (در روز غدیر) باشد، در صورتی که من پیش فدا ضامنم که از کفر و تنگدستی در امان باشد.

۲۱- عن الصادق (علیه السلام): ... و لدرهم فیه بالف درهم لاخوانک العارفین، فافضل علی اخوانک فی هذا الیوم و سر فیه کل مؤمن و مؤمنة. (مصباح المتجهج: ۷۳۷)

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند: ... یک درهم به برادران با ایمان و معرفت، دادن در روز عید غدیر برابر هزار درهم است، بنابراین در این روز به برادرانت انفاق کن و هر مرد و زن مؤمن را شاد گردان.

۲۲- قال علی علیه السلام: عودوا رحمکم الله بعد انتضاء مجمعکم بالتوسعة علی عیالکم، والبر باخوانکم والشکر لله عزوجل علی ما منحکم، واجتمعوا یجمع الله شملکم، و تباروا یصل الله الفتکم، و تهانوا نعمة الله کما هنا کم

الله بالشواب فیه علی اضعاف الاعیاد قبله و بعده الا فی مثله... (بحار الانوار ۹۷: ۱۱۷)

علی علیه السلام فرمودند:

بعد از پایان گردهم آیی خود (در روز غدیر) به خانه برگردید، فدا بر شما رحمت فرستد. به خانواده خود گشایش و توسعه دهید، به برادران خود نیکی کنید، فداوند را بر این نعمت که شما را بخشیده است، سپاس گزارید، متمد شوید تا فدا به شما ومدت بفتشد، نیکویی کنید تا فدا دوستیتان را پایدار کند، به

همدیگر نعمت فدا را تبریک بگوئید، همانطور که فداوند در این روز با چندین برابر عیدهای دیگر پاداش دادن به شما تبریک گفته، این گونه پاداشها جز در روز عید غدیر نخواهد بود.

۲۳ - عن ابی عبد الله عليه السلام قال: ... تذکرون الله عز ذکره فیه بالصیام والعبادة والذکر لمحمد و آل محمد، فان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم اوصی امیرالمؤمنین ان یتخذ ذلک الیوم عیداً، و کذلک کانت الانبیاء تفعل، کانوا یوصون اوصیائهم بذلک فیتخذونه عیداً. (وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷، ح ۱)

امام صادق عليه السلام فرمودند: در روز عید غدیر، فدا را با روزه و عبادت و یاد پیامبر و فاندان او یادآوری کنید، زیرا رسول فدا به امیرالمؤمنین سفارش کرد که آن روز را عید بگیرد، همینطور پیامبران هم به جانشینان خود سفارش میکردند که آن روز را عید بگیرند، آنان هم چنین می کردند.

۲۴ - عن ابی عبدالله عليه السلام قال: والعمل فیه یعدل ثمانین شهراً، و ینبغی ان یکثر فیه ذکر الله عزوجل، والصلوة علی النبی (صلی الله علیه و آله) ، و یوسع الرجل فیه علی عیاله. (وسائل الشیعه ۷: ۳۲۵، ح ۶)

امام صادق عليه السلام فرمودند: ارزش عمل در آن روز (عید غدیر) برابر با هشتاد ماه است، و شایسته است آن روز ذکر فدا و درود بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم زیاد شود، و مرد، بر خانواده خود توسعه دهد.

۲۵ - عن ابی عبد الله عليه السلام قال: انه تستحب الصلوة فی مسجد الغدیر لان النبی صلی الله علیه و آله و سلم اقام فیه امیرالمؤمنین عليه السلام و هو موضع اظهر الله عزوجل فیه الحق. (وسائل الشیعه ۳: ۵۴۹).

امام صادق عليه السلام فرمودند: نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است، چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در آنجا امیرمؤمنان عليه السلام را معرفی و منصوب کرد و آنجایی است که فدای بزرگ، حق را آشکار کرد.

۲۶ - قال الصادق عليه السلام: صیام یوم غدیر خم یعدل صیام عمر الدنیا لو عاش انسان ثم صام ما عمرت الدنیا لکان له ثواب ذلک. (وسائل الشیعه ۷: ۳۲۴، ح ۴).

امام صادق عليه السلام فرمودند: روزه روز غدیر قم با روزه تمام عمر جهان برابر است. یعنی اگر انسانی همیشه زنده باشد و همه عمر را روزه بگیرد، ثواب او به اندازه ثواب روزه عید غدیر است.

۲۷ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله: من يريد ان يحيى حياته، و يموت مماتى، ويسكن جنة الخلد التى وعدنى ربهى فليتول على ابن ابى طالب، (عليه السلام) فانه لن يخرجكم من هدى، ولن يدخلكم فى ضلالة. (الغدیر ۱۰: ۲۷۸)

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

کسی که می فواید زندگی و مرگش همانند من باشد و در بهشت جاودانه‌ای که پروردگار به من وعده کرده، ساکن شود، ولایت علی بن ابی طالب عليه السلام را انتخاب کند، زیرا او هرگز شما را از راه هدایت بیرون نبرده، به گمراهی نمی‌کشد.

۲۸ - عن ابى الحسن عليه السلام قال: ولاية على عليه السلام مكتوبة فى صحف جميع الانبياء ولن يبعث الله رسولا الا بنبوته محمد ووصية على عليه السلام (سفينة البحار ۲: ۶۹۱).

امام کاظم عليه السلام فرمودند:

ولایت علی عليه السلام در کتابهای همه پیامبران ثبت شده است و هیچ پیامبری مبعوث نشد، مگر با میثاق نبوت محمد صلى الله عليه وآله و امامت علی عليه السلام.

۲۹ - قال ابو عبد الله عليه السلام: العجب يا حفص لما لقي على بن ابى طالب!! انه كان له عشرة الاف شاهد لم يقدر على اخذ حقه و الرجل ياخذ حقه بشاهدين. (بحار الانوار: ۳۷، ۱۴۰).

امام صادق عليه السلام فرمودند:

ای حفص! شگفتا از آنچه علی بن ابی طالب عليه السلام با آن مواجه شد! او با ده هزار شاهد و گواه (در روز غدیر) نتوانست حق خود را بگیرد، در حالی که شفص با دو شاهد حق خود را می‌گیرد.

۳۰- اثنای الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولاية، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبتيها؛

سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی-شود. (کافی-ط-الاسلامیه، جلد ۲،)

۳۱- عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي احْتِجَاجِهِ يَوْمَ الْغَدِيرِ: عَلَى تَفْسِيرِ كِتَابِ اللَّهِ ، وَالِدَاعَى إِلَيْهِ ، أَلَا وَ إِنَّ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهُمَا وَ أَعْرَفَهُمَا، فَأَمْرُ بِالْحَلَالِ وَ أَنْهَى عَنِ الْحَرَامِ فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَأَمْرْتُ أَنْ آخُذَ الْبَيْعَةَ عَلَيْكُمْ وَ الصَّفَقَةَ مِنْكُمْ، بِقَبُولِ مَا جِئْتُ بِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلْفَى عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأُئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ، مَعَاشِرَ النَّاسِ تَدَبَّرُوا وَ افْتَهُمُوا آيَاتَهُ، وَ أَنْظَرُوا فِي مُحْكَمَاتِهِ وَ لَا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهُ، فَوَاللَّهِ لَنْ يُبَيِّنَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ، وَ لَا يُوضِعَ لَكُمْ عَنْ تَفْسِيرِهِ إِلَّا الَّذِي أَنَا آخِذٌ بِيَدِهِ.

پیامبر اکرم ﷺ روز عید غدیر فرمودند: علی علیه السلام تفسیر کتاب خدا، و دعوت کننده به سوی خداست، آگاه باشید که ملال و مراه بیش از آنست که من معرفی و به آنها امر و نهی کنم و بشمارم. پس دستور داشتم که از شما عهد و پیمان بگیرم که آنچه را در مورد علی امیرمؤمنان، و پیشوایان بعد او از طرف خداوند بزرگ آوردم، بپذیرید. ای مردم! اندیشه کنید و آیات الهی را بفهمید، در مکتوبات آن دقت کنید و متشابهات آن را دنبال نکنید. به خدا قسم هرگز کسی ندهای قرآن را نمی تواند بیان کند و تفسیر آن را روشن کند، جز آن کسی که من دست او را گرفته ام (و او را معرفی کردم). (وسائل الشیعه: ۱۸، ۱۴۲، ح ۴۳)

۳۲- امام صادق علیه السلام فرمودند:

با فرود آمدن ولایت [دستور اعلان ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام رسول خدا صلی الله علیه و آله در غدیر خم فرمودند: به علی علیه السلام با فطاب امیرالمؤمنین سلام کنید. گفتند: آیا این [دستور] از جانب خدا و پیامبرش است؟ فرمودند: آری بمق از جانب خدا و پیامبرش است. سپس فرمودند: او امیرمؤمنان است، امام پرهیزگاران و پیشوای پیشانی سپیدان است. (روز قیامت خدا او را بر صراط می‌نشانند و دوستانش را وارد بهشت می‌کند و دشمنانش را وارد آتش [دوزخ]). و خداوند صامب عزت و جلال [این آیه را فرستاد]: « و سوگندها را پس از استواری آنها متشکنید... _ سوره نمل آیه ۹۱ » (تفسیر القمی جلد ۱ صفحه ۳۸۹)

۳۳- امیرالمومنین علی علیه السلام فرمودند:

رسول خدا صلی الله علیه و آله روز غدیر خم [بر سر من] عمامه‌ای (عمامه به منزلت قدرت و سلطنت {الهی} است.) (بحارالانوار جلد ۵۰ صفحه ۳۰) نهاد و یک سوی آن را بر شانه‌ام افکند و فرمودند: خداوند در روز [غزوه‌های بدر و منین مرا به فرشتگانی که عمامه بر سر داشتند یاری نمود و این عمامه مد فاصل میان مسلمانان و مشرکان است. (شرح الاخبار فی فضائل الائمه الاطهار علیهم السلام جلد ۱ صفحه ۳۲۱)

۳۴- امام باقر علیه السلام فرمودند:

خداوند صامب عزت و جلال، پیامبرش را به ولایت علی علیه السلام فرمان داد و بر او [این آیه را] فرو فرستاد: «جز این نیست که ولی شما خدا و پیامبر است - تا آخر آیه سوره مائده آیه ۵۵» و ولایت صامبان امر [ائمه اطهار علیهم السلام] را واجب فرمودند. مردم نمی‌دانستند که آن [ولایت] چیست. از این رو خداوند محمد صلی الله علیه و آله را فرمان داد تا ولایت را برای آنان تفسیر کند، همان‌گونه که نماز و زکات و روزه و حج را برای آنان تفسیر کرد. چون آن [دستور به اعلام ولایت امیرالمومنین علیه السلام] از جانب خدا [فرود] آمد، سینه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) از آن به تنگ آمد و بیمناک شد که [مردم] از دین خود برگردند و به تکذیب او بپردازند. پس سینه‌اش به تنگ آمد و به پروردگار عزیز و شکوهمندش بازگشت. و خداوند بر او وحی فرمودند: «ای فرستاده، آنچه بر تو نازل شده است [به مردم] برسان و و اگر چنین نکنی پیامبری او را نرسانده‌ای و خداوند تو را از [فطرات امتحالی] مردم نگاه می‌دارد. سوره مائده آیه ۶۷» [و از آن پس، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمان خداوند را - که یادش والاست- اظهار نمود و به [اعلان] ولایت علی علیه السلام در روز غدیر خم قیام فرمودند و ندای برپایی نماز را [برای تجمع مردم] سر داد و مردم حاضر را فرمان داد تا [ولایت امیرالمومنین علیه السلام] را [به غایبان برسانند. (تفسیر الصافی جلد ۲ صفحه ۵۲ - ۵۳)

۳۵- امام صادق علیه السلام به نقل از پدران گرامی خود فرمودند:

چون رسول خدا صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را در روز غدیر خم [به امامت و ولایت] منصوب نمود و فرمودند هر که من مولای اویم علی مولای اوست ، و این رویداد در شهرها منتشر شد ، [مردی به نام] نعمان بن مرث فهری نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت : تو از جانب خدا ما را دستور دادی که شهادت دهیم که فدایی جز فدای یکتا نیست و این که تو پیامبر خدا هستی ، و نیز ما را به جهاد و حج و روزه و نماز و زکات فرمان دادی و ما [همه] اینها را از تو پذیرفتیم ، اما تو به اینها بسنده نکردی تا اینکه این جوان را منصوب [به امامت و

ولایت] کردی و گفתי: هر که من مولای اویم علی مولای اوست. [مالا برایم بازگو که] این از جانب توست یا فرمانی از جانب خداست؟ فرمودند: سوگند به فدای یکتایی که جز او فدایی نیست، این از جانب خداست. نعمان بن مرث از آن حضرت روی برگردانید و گفت: فدایا اگر حقیقتاً این [امر] از جانب توست، سنگی از آسمان بر ما فرود ببار! [چیزی نگذشت که] خداوند سنگی بر سرش پرتاب کرد و او را بکشت، و فدای تعالی [این آیه را] فرو فرستاد: «تقاضاکننده‌ای تقاضای عذابی را کرد که تمقق یافت. سوره معارج» (تفسیر مجمع‌البیان جلد ۵ صفحه ۳۵۲)

۳۶- فرات [کوفی] گوید:

از امام صادق علیه السلام پرسیدم: فدایت شوم، آیا مسلمانان عیدی برتر از عید فطر و قربان و روز جمعه و روز عرفه دارند؟ فرمودند: آری [عیدی دارند که] برتر و بزرگتر و ارجمندترین آنها نزد فدای تعالی است، و آن روزی است که خداوند در آن دین را کامل کرد و بر پیامبرش [این آیه را] فرو فرستاد: «امروز دین شما را کامل کردم و نعمتم را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را [به عنوان] دین برای شما پسندیدم. سوره مائده آیه ۳» گفتم: آن چه روزی است؟ فرمودند: هر یک از پیامبران بنی‌اسرائیل که می‌خواست برای جانشین بعد از خود پیمان وصایت و پیشوایی بگیرد، روزی که بدین کار اقدام می‌کرد آن را روز عید قرار می‌داد، و آن [روز غدیر] روزی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را علیه السلام را پیشوای مردم قرار داد و درباره وی نازل شد آنچه [در شأن حضرتش] نازل شد و در آن [روز] دین را کامل کرد و نعمت را بر مؤمنان تمام گردانید... [فرات] گوید: گفتم: آن روز چه عملی سزاوارتر است که انجام دهیم؟ فرمودند: آن، روز عبادت و نماز و شکرگزاری و ستایش فدای تعالی است و [روز] شادمانی به نعمت ولایت ماست که خداوند به شما ارزانی داشته است، و من دوست می‌دارم که آن روز را روزه بگیرید. (تفسیر فرات الکوفی صفحه ۱۱۸)

۳۷ - ممدبن ابی نصر گوید:

ما در مضر امام رضا علیه السلام بودیم و مجلس ملامال از مردم بود. صحبت از روز غدیر به میان آمد و برفی از مردم آن را انکار ورزیدند. امام رضا علیه السلام فرمودند: پدرم از پدرش برایم روایت نمود که: روز غدیر در آسمان پراوازه تر از آن در زمین است- تا آنجا که فرمودند: ای فرزند ابی‌نصر، هر جا که باشی، روز غدیر نزد [بارگاه] امیرالمؤمنین علیه السلام مضور یاب، زیرا که فدای تعالی [در آن روز] گناه شصت سال مرد و زن مؤمن و مسلمان را می‌آمزد و دو برابر آنچه را که در ماه رمضان و شب قدر و شب [عید] فطر [از عذاب دوزخ] [رهایی] بفشیده [از عذاب] می‌راند. هر درهم که در آن روز به برادران آگاهت [به مقام امیرالمؤمنین

عَلَيْهِ السَّلَامُ] بپوشی برابر با هزار درهم است. پس در این روز بر برادرانت نیکی و امسان کن و هر مرد و زن مؤمنی را [تا می‌توانی] شادمان ساز... به فدا سوگند که اگر مردم فضیلت این روز را به حقیقت آن می‌دانستند، هر آینه فرشتگان هر روز ده مرتبه با ایشان مصافحه می‌کردند و اگر بیم آن نداشتیم که سفن به درازا کشد، از فضیلت این روز [سفن می‌گفتم] و از آنچه که فدای صامب عزت و جلال به کسی که [مق] آن را بشناسد بخشیده است، بدان گونه یاد می‌کردم که به شماره نیاید. (مصباح المتعبد و سلاح المتعبد صفحه ۶۸۰ - ۶۸۱)

۳۸- در دعای بعد از نماز غدیر از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت شده است که فرمودند:

(شهادت می‌دهم) شهادتی همراه با افلاص به یگانگی تو، به این که تو فدای یگانه هستی که جز تو فدایی نیست، و این که محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بنده و پیامبر توست و علی عَلَيْهِ السَّلَامُ امیر مؤمنان است، و نیز آن که اقرار به ولایت او تمامی تومیدت و افلاص به یگانگی و کمال دینت و تمام نعمت و فضلت بر همه آفریدگان و مردمانت است. زیرا تو گفتی و سفنت مق است که: «امروز دین شما را کامل کرده و نعمتم را بر شما تمام سافتم و اسلام را برای شما [به عنوان] دین پسندیدم- سوره مائده آیه ۳».

فدایا تو را سپاس که به واسطه او بر ما منت نهادی و [توفیق] افلاص به ومدانیت فود را به ما بپوشیدی و ما را به ولایت ولی هدایتگرت بعد از پیامبر بیم دهنده ات هدایت کردی و به سبب ولایت او اسلام را [به عنوان] دین ما پسندیدی و نعمتت را بر ما تمام کردی، آن نعمتی که [به سبب آن] عهد و پیمانانت را بر ما تازه سافتی. (تهذیب الاحکام جلد ۳ صفحه ۱۴۵)

۳۹- از امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ از کلام فدای صامب عزت و جلال پرسیده شد که «و به یقین ابلیس گمان فود را درباره آنان محقق یافت که همگی از او پیروی کردند، جز گروه اندکی از مؤمنان سوره سبا آیه ۲۰»

فرمودند: فداوند پیامبرش را فرمان داد که امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ را به [پیشوایی] مردم منصوب دارد، و آن کلام فدای صامب عزت و جلال است که: «ای پیامبر آنچه به تو - درباره علی عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرو فرستاده شده است، [به مردم] برسان و اگر چنین نکنی، پیامبری او را انجام نداده‌ای سوره مائده آیه ۶۷». در آن هنگام رسول فدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دست علی عَلَيْهِ السَّلَامُ را در غدیر خم گرفت و فرمودند: کسی که من مولای او هستم، علی مولای اوست. [در آن هنگام] شیاطین خاک بر سر فود ریختند. شیطان بزرگ - که لعنت فدا بر او باد- گفت: شما را چه می‌شود؟ گفتند: این مرد امروز گرهی بست که تا روز قیامت هیچ انسانی نمی‌تواند

آن را بگشاید. شیطان به آنها گفت: هرگز! کسانی که پیرامون او هستند به من وعده‌ای داده‌اند که هیچ‌گاه از آن تلافی نمی‌ورزند. در آن هنگام فدای سبمان این آیه را فرو فرستاد: «و به یقین ابلیس گمان خود را درباره آنان محقق یافت که همگی از او پیروی کردند، جز گروه اندکی از مؤمنان سوره سبأ آیه ۲۰»، که مقصود [از مؤمنان] شیعیان امیرالمؤمنین علیه السلام است. (تأویل الآيات الظاهره جلد ۲ صفحه ۴۷۴)

۴۰- امام صادق علیه السلام فرمودند:

مردم سفن رسول خدا صلی الله علیه و آله را درباره علی بن ابیطالب علیه السلام در روز مشربه (مشربه به ممل نوشیدن و برگرفتن آب است) امّ ابراهیم فراموش کردند، همانگونه که سفن آن حضرت را درباره وی در غدیر خم به فراموشی سپردند. رسول خدا صلی الله علیه و آله به همراه اصحاب در مشربه امّ ابراهیم بودند که علی علیه السلام وارد شد. اصحاب برای وی جایی نگشودند، پیامبر صلی الله علیه و آله با مشاهده این که برای او جایی نگشودند، فرمودند: ای گروه مردم، من در میان شما زنده هستم و شما چنین به خانواده‌ام بی‌مرمتی می‌کنید!

آگاه باشید که به خدا قسم اگر من از شما پنهان کرده فداوند از شما پنهان نمی‌گردد. همانا راحتی و آسایش و مزده و بشارت از آن کسی است که پیشوایی علی علیه السلام را پذیرا باشد و به او مهر ورزد و تسلیم او و اوصیاء و جانشینان او از فرزندانش باشد. و بر من واجب است که اینان را وارد در شفاعت خود سازم، زیرا که آنان پیروان من هستند و کسی که از من پیروی کند، او از من است... (امالی صدوق صفحه ۹۸)